

Felső erdészeti szakoktatásunk ügye az akadémiának 1904-ben a mai főiskolává történt átszervezésével s ezzel kapcsolatban a tanfolyamnak 3 évről 4 évre történt felemelésével kétségtelenül nagy lépéssel haladt előre. Korántsem vagyunk azonban még ott, hogy tanítási rendszerünk fejlesztéséről akár csak arra az időre is lemondhatnánk, amíg a főiskolánk székhelyének a kérdése dülőre jut. Ennél a fejlesztésnél nézetem szerint nem mellőzhetjük a többek között azokat a kérdéseket sem, amelyeket a fenti összehasonlításnál röviden érintettem.

KÜLÖNFÉLÉK.

Petraschek Károly udvari tanácsos, Bosznia-Hercegovina erdészetének eddigi feje, a közelmúltban nyugalomba vonult. Az Országos Erdészeti Egyesület azon tagjainak, akik 1904-ben az egyesület boszniai tanulmányutjában részt vettek, még élénk emlékezetében van Petraschek Károly magas, nyulánk alakja, akiben akkor az út egész tartama alatt lekötelezően előzékeny kísérlőnk tisztelhattuk. Most, amidőn megvált állásától, illőnek tartjuk, hogy erről mi is megemlékezzünk és a kiváló szakember élettörténetét röviden ismertessük.

Petraschek Károly Bécsben született 1846-ban. A mariabrunni erdészeti akadémiát 1865-ben elvégezve, a Salzkammergut erdeiben szolgált mint erdészjelölt egészen addig, amíg már 1866-ban az erdészeti államvizsgát Bécsben letette. Ekkor az osztrák-magyar államvasutttársaság szolgálatába lépett, ahol Wessely József vezetése alatt működött. Azonban már 1869-ben ismét más szolgálatban látjuk, amennyiben a mariabrunni akadémián tölti be ekkor az egyik tanársegédi állást. Ezt sem sokáig, mert 1870-ben, amidőn a magyar kormányt Erdély nagy fenyveseinek értékesítése foglalkoztatta, Divald Adolf meghívására az ottani erdők becslésénél és a szükséges szállító eszközök tervezésénél működött közre s eközben az ott szokásos bakgerebek szerkezetén javított. Erdélyben ismerkedett meg Berg Vilmos báróval, aki akkor egy erdőipari részvénytársaság igazgatója volt s Petrascheket vállalatánál mint erdő-

mérnök alkalmazta Waidhofen székhelylyel. Amde itt sem volt maradása, mert csakhamar az Alpine Montangesellschaft szolgálatába lépett, annak erdőbirtokának berendezését stb. végezve. Ezen állásban 12 évig maradt meg s eközben is több, a vízépítéssel körébe tartozó szerkezettel tünt ki. 1885-ben rövid időre ismét szolgálatot cserélt, egy francia és német fakereskedelmi cég tiroli üzletében működve, míg Kállay Béni 1887-ben Petrascheket, akit a boszniai erdőkről adott szakvéleményéből már ismert, 1887-ben a közös pénzügyminisztériumba szakelőadónak meg nem hívta. Ebben az állásban lett Petraschek 1888-ban erdőtanácsos, 1892-ben kormánytanácsos és 1903-ban udvari tanácsos. Bosznia és Hercegovina erdészeti szervezése, a nagyszabású erdőértékesítések kezdeményezése terén Petraschek uttörő munkálatokat végzett. Ezen sokoldalú elfoglaltsága mellett azonban Petraschek mint szakértő is gyakran működött s többek között Szerbia erdeit is beutazta ily célból. Már említett műszaki találmányait sajtó szerkezetű vasuti kocsijával szaporította, melynek elmés szerkezetét volt alkalmunk Boszniában látni. 15 éven át szerkesztette az „Öst. Forstkalender“ című naplót. Több cikket írt erdészeti folyóiratokba, melyek közül különösen a csuszatók esési viszonyairól írt közleményt emeljük ki. Utóbbi időben apósának, Wessely Józsefnek életrajzát adta ki.

Terhes hivatalából visszavonulva, Petraschek bizonyára annál több időt fog találni arra, hogy társadalmi és irodalmi téren érvényesítse változatos életfolyama alatt gyűjtött tapasztalatait.

A magyar Alföld fásításáról, erről a régi tárgyról ujabban ismét gyakrabban esik szó. Az első impulzust ennek a kérdésnek újbóli tárgyalására az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kebelében az alföldi gazdálkodás reformjára vonatkozólag néhány év előtt lefolyt szó- és írásbeli vita adta, amelynek során mezőgazdáink legjelesebbjei az alföldi fásítás fontosságára reámutattak (Cserhádi, Forster) s azt részben igen drasztikus módon kívánták előmozdítani. Így Forster a faültetvények megvédése végett a botbüntetés javaslatbáhozásától sem riadt vissza. Az általános óhaj kifejezésén kívül azonban nem történt semmisen.

A múlt évben azután az Arad-, Déva-, Temesvár- és Lugosvidéki Erdészeti Egyesület foglalkozott az Alföld fásításával, amiről

annak idején lapunk is megemlékezett. Végleges megállapodásra azonban az egyesület még nem jutott; a végleges állásfoglalás utját egyengetni hivatott Ajtay Sándor egyesületi titkár alábbi indítványa, amelyet közlés céljából hozzánk is beküldött:

Fölterjesztés intézendő a földművelésügyi minisztériumhoz, hogy az Alföld fásításának munkálataira és keresztülvitelére, valamelyik alföldi város székhelyével egy külön hatáskörrel bíró erdőhivatalt állítson fel, mely erdőhivatalnak az ügyköre, tisztán az Alföld fásítására terjedjen ki.

Ezen fölterjesztés a többi társeszközök csatlakozására való fölhívása mellett, az Országos Erdészeti Egyesület útján teendő meg. Együttal megkeresendő az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is, hogy ezen fölterjesztéshez csatlakozzék, vagy a maga részéről ezirányban, hasonló fölterjesztést tegyen.

A fásító erdőhivatal a következő munkaprogrammal látandó el:

1. Összeállítandó az Alföld erdészeti statisztikája vármegyék, járáások és községek szerint. A statisztika magába foglalná az összes területet s ebben a művelési ágak szerinti elosztást: szántó, legelő, erdő, fasorok stb. Továbbá a talajminőség szerinti elosztást s hogy az mely művelési ágra a legalkalmasabb.

2. Átnézeti és részletes térképek készítése, vármegyénként és községenként; feltüntetve a művelési ágakat, a meglévő erdőket s talajviszony szerint azon területeket, melyeknek beerdősítése, avagy fásítása kívánatos és hasznos.

3. A statisztikai adatok és térképek összeállítása és elkészítése után az erdősítési és fásítási tervek elkészítése. Ezen tervek elkészítésénél a földtulajdonosok meghallgatandók, igényeik figyelembe veendőek és szemelőtt tartandók a helyes és arányos területelosztások. Főképpen pedig beerdősítendőek, illetőleg fásítandók azon területek, melyek más művelési ág mellett hasonló vagy nagyobb hasznót nem hoznak.

4. Az erdősítési és fásítási tervek keresztülvitelében közreműködés.

Indokolás.

Az Alföld fásítása ugy közgazdasági, mint klimai szempontból felette fontos.

1. Közgazdasági szempontból:

Ma még a hegységi erdőségek képesek ellátni az Alföld faszükségletét is. De a hegységi erdők mind fokozottabb, nagymérvű kihasználása folytán, pár évtized múlva, okvetlenül be fog következni a fahiány. Ezt megelőzni, új erdőt telepíteni, hogy az a szükség beálltakor vágható legyen, több évtized, esetleg egy évszázad kell.

Már jelenleg is, az erdőkihasználások, mind távolabbi vidékekre huzódva fel, a fának az Alföldre való szállítási költsége, a növekvő távolsággal folyton emelkedik.

Az erdők fogyásával emelkednek a faárak, a vágások távolodásával a szállítási költségek is.

Már a jelenlegi faárakat is alig bírja meg az Alföld. Néhány évtized, avagy egy évszázad múlva a beálló fahiány és a mind nagyobb távolságból

való szállítási költség emelkedése folytán, ezt meg sem fogja birni, illetőleg az Alföld lakosságának nagy része fa nélkül marad.

Tehát az erdősitésekhez, fásításokhoz már most minél sürgősebben hozzá kell fogni.

A faárak, illetve a faérték folytonos emelkedése következtében, okvetlenül be fog állani az az állapot, midőn számos talaj jövedelmezősége nem lesz nagyobb, tisztán mezőgazdasági művelés, mint részben rendszeres erdőüzem mellett.

Közgazdasági szempontból felette szükséges tehát, hogy az Alföldön, megfelelő területelosztással és arányban, nagobbmértvű fásítások létesíttessenek; fasorok, facsoportok és összefüggő erdőtestek alakjában.

Különösen okadatolt ez olyan területeken, melyeknek talaja, más művelési ág mellett, legalább hasonló, vagy nagyobb hasznot nem hajt, avagy a jövőben sem fog hajtani.

Már pedig számos olyan területe van az Alföldnek, mely jelenleg és aránylag kevés hasznot hajt, holott rajta kitünő erdő volna nevelhető. Árterek, homokosak, szikesek, birtokhatárok, nagyobb táblák sarkai, távolabb eső birtokrészek, melyeknek mezőgazdasági megművelése a nagy távolság miatt költséges, mind alkalmasak befásításra. Ugyesztintén a legelőterületeken kisebb-nagyobb facsoportok létesítése igen előnyös, mely facsoportok a legelő állatnak a nap heve, zivatarok ellen menedéket nyújtanak, száraz időjárásban pedig a fűtermés előnyére vannak.

2. Klímái szempontból: Szintén nagyon előnyös volna az Alföldnek rendszeres területelosztás szerinti befásítása. Bővebb csapadékot, az esőzések egyenletesebb elosztását vonná maga után. Nagyobb szárazságokat, erősebb viharokat mérsékelne. Jótékonyan hatna a föld termő erejére s általában az emberi egészségre.

Az Alföld fásításának szükséges voltát a magyar erdészeti már régebben belátta, s keresztülvitelének szükségét ki is mondotta. Az Országos Erdészeti Egyesület már 30 évvel ezelőtt, 1879-ben Székesfehérvárt tartott gyűlésén, behatóan foglalkozott az Alföld fásításának kérdésével, mely alkalommal nevesebb szakembereink tüzetesen szólottak hozzá.

Ujabbán már az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is sürűbben foglalkozik az Alföld fásításának immár halaszthatatlan szükségességével s szaklapjaiban már a kiviteli módok egyes részletkérdéseit is megvitatja.

Míndez szükségessé teszi és teljesen indokolt tehát, hogy az Alföld fásításának kérdése ne maradjon továbbra is még mindig kérdés, nemcsak közgyűléseinken és szaklapjainkban foglalkozunk vele, hanem mivel ennek megvalósítása fontos közgazdasági és nemzeti érdekünk, felterjesztést intézzünk a földmívelési kormányhoz, kérve, hogy Alföld fásításának kérdését, megvalósítás és keresztülvitel végett kezébe vegye.

A megvalósítás és keresztülvitel módja, a részletkérdések megvitatása, szóval az egész tervezet megállapítása, egy az erre hivatott erdész és gazdasz szakemberekből megalakított bizottságnak volna kiadandó.

Fentartjuk magunknak, hogy e kérdésre az ügy további fejleményei során bővebben is visszatérjünk.

A magyar-dalmát vasut a Budapest-Fiume közötti államvasuti fővonal Ogulin állomásából kiágazóan a dalmátországi Knin állomásig fog vezetni, 220,0 *km* hosszban. Mellékágai lesznek Jezero-Bihács (53,6 *km*) és Vrhovine-Otočac (24,0 *km*). A most tervezés alatt álló új vasut teherforgalmában, amint a „Vasuti és Hajózási Hetilap”-ban olvassuk, nagy szerepet fog vinni a lika-krbavamegyei, még feltáratlan erdők fatermése. Tekintetbe jön a Kiskapela hegység északkeleti, a Velebitnek keleti és a Plješivica mindkét lejtjét borító erdőség. Ebből a kincstár tulajdona, illetőleg kincstári kezelés alatt áll (gospicéi vagyonszövetség) 267.000 kat. hold, az ogulini és otočaci vagyonszövetségé 133.000 kat. hold. Ennek a 400.000 holdnyi erdőségnek legnagyobb része azonban karstjellegű sziklás és cserjés hely, úgy hogy a rendszeres kezelés alá vonható terület csak 120.000 kat. holdra tehető.

Ezeknek az erdőségeknek a termékei a jelenlegi primitív szállítási eszközök mellett kivétel nélkül a tengerre gravitálnak s azokat Zenggből és Carlopagoból, továbbá Sveti Juraj (Porto San Giorgio) és Jarblanac e célra épült fakikötőkből a fában szegény Dalmáciaiba s részben Olaszhonba szállítják. Hazánk belsejébe a fatermékekből a nagy távolság miatt még semmi sem jutott.

Valószínű, hogy a vasut megnyitásával a Velebit keleti oldalán lévő erdőségek termékeit úgy mint eddig, a hegység nyugati oldalára a tengerre fogják fuvarszekereken átszállítani; ellenben a Velebit déli részén, Gračac körül lévő erdők fája az új vasuton Dalmáciaiba, a Kapela őserdőinek fája pedig az új vonalon Fiume felé fog exportot keresni.

A földmívelésügyi minisztérium nyílt farakhelyek építését a következő állomásokon kérte:

A fővonalon: Munjava, Jezero, Jezenica, Javornik, Rudopolje, Vrhovine (itt állami fűrésztelep lesz), Studenci, Lovinac és Zrmanjén.

A bihaći szárnyvonalon: Drežniken és Zavaljen.

Az otočaci szárnyvonalon: Doljanin.

A túlevelű fák kékedvesedéséről. A kékedvesedés leginkább az erdei fenyőn jelenik meg; a romboló elváltozást többféle gomba idézi elő. Az a gomba (*Ceratostomella pilifera* Fries), melynek micéliuma Hartig szerint a kékedvesedést okozza,

több különálló fajra különítendő szét. A micélium-konidiumok sorakozása a különböző fajokon változó; 5 típust lehet megkülönböztetni: 1. Cladosporium-alak, 2. nyalábos-alak, 3. kalászos-alak, 4. az élesztő-alak és 5. azok az alakok, melyeknél a konidiumok a micélium tetszőleges helyein jelennek meg. A négyféle új *Ceratostomella*-faj közül a legjelentősebbnek látszik a *C. pini*; a többi három faj: *C. piceae*, *C. cana* és *C. coerulea*. E fajok kizárólag a konidiumos szaporodási alakokban térnek el, holott a termőtesteik (perithecium) tökéletesen megegyező alkotásuak.

A kékreduvesedést okozó egyébféle gombafaj az *Endoconiophora coerulescens*, mely luczfenyőkön, jegenyefenyőkön és Pinus-okon fordul elő. A megnevezett gombák micéliuma a tűlevelű fák, de lombosfák sejtjeit is képesek megölni. Az egészen friss hánscsba e gombák rendszerint nem képesek mélyre hatolni, levegőhiány következtében. Ha azonban a fatest víztartalma 10—20%-ra visszamegyen, akkor levegő lép a víz helyébe, amely elegendő arra, hogy a gomba a legrövidebb idő alatt keresztül nőhessen. A micélium tehát viszonylagosan nyirkos fában legjobban tenyészik az öregebb, levegősebb hánscrétegekben. Hasonlóképpen más gombafajok is a fatest levegőtartalmának fokához mérten változtatják növekedési erélyüket. A gyakorlat szempontjából ajánlatos évégből a kivágott fákat lehetőleg kevésbé kiszáritani. Eszerint tehát a kékreduvesedés ellen való ideális óvintézkedésnek látszik a törzseknek víz alá való merítése.

A kékreduvesedést okozó gombáknak táplálkozásuk folyamán a fatestre gyakorolt hatásuk szempontjából kitűnt, hogy e gombák a fanyagot nem jelentékenyen támadják meg, hanem főképpen a parenchym-sejtek tartalomrészeiből élnek. A kékreduvesedést mutató faanyagok technikai tulajdonságait illetőleg tudnivaló, hogy a gombának négyhetes behatása után a fenyőfának ugy fajsúlyában, mint nyomási szilárdságában változás nem állapítható meg, hat hónap múlva azonban — talán utólagosan letelepedő egyéb gombák hatására — valamivel könnyebbnek és nyomási szilárdságára nézve gyengébbnek látszik.

Tétényi.

„Köztelek“-estély. Az O. M. G. E. új elnöke, gróf *Károlyi Mihály* megismerkedni óhajtván a „Köztelek“ szerkesztőségi tagjaival, annak főszerkesztője, *Buday Barna* országgyűlési képviselő

folyó évi január 22-én este 8 órára a Royal nagyszállóba hivta meg az összes rovatvezetőket, kik ott veterán gazdasági irónkkal, *Kodolányi* Antallal az élükön több más munkatárs és érdeklődő társaságában szép számmal meg is jelentek.

A harmadik fogásnál gróf *Károlyi* Mihály szólásra emelkedvén, örömét fejezi ki, hogy a „Köztelek“ magas nivón álló írógárdájával megismerkedik, kiknek működésére nagy súlyt helyez s kikkel közelebbi barátsági viszonyba óhajt lépni.

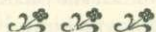
Élteti e lap egybegyült szellemi vezetőit s kívánja, hogy gyakoribb ily összejövetel által a viszony közte és közöttük minél szorosabbra fűzessék.

A helyesléssel fogadott felköszöntőre az erdészeti rovat vezetője, *Földes* János m. kir. erdőtanácsos válaszolt a „Köztelek“ rovatvezetői és munkatársai nevében.

Halálozások. *Rózsay* Rezső ny. m. kir. erdőtanácsos, az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja Ungvárt f. évi január hó 9-én 69 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. A boldogult sok éven át tagja volt az erdészeti műszótárt szerkesztő bizottságnak, melyben a rovarügyi részt dolgozta ki.

Kolár János kir. főerdőtanácsos (Zágráb) január hó 18-án életének 65. évében elhunyt.

Béke hamvaikra!

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtisztai létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte a községi erdők kezelésének szolgálati ágazatánál *Rónai* Antal m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsossá.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Batta* Ferencz m. kir. erdőmérnököt, saját kérelmére, állandó nyugalomba helyezte.

